

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 05-02-2021 r.

Adam Bodnar

XI.7036.3.2021.MW

**Pani
Marzena Machalek
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Edukacji i Nauki**

ePUAP

Szanowna Pani Minister!

W związku z powrotem uczniów klas I-III do placówek oświatowych¹, chciałbym zwrócić uwagę Pani Minister na problemy, z którymi w zaistniałej sytuacji związanej z pandemią COVID-19 mierzą się uczniowie z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunowie. Podtrzymuję przy tym swoje stanowisko wyrażone w wystąpieniu do Ministra Edukacji i Nauki z dnia 19 stycznia 2021 r. (ozn.: VII.7037.45.2020) dotyczącym ograniczeń w dostępności nauki w trybie zdalnym oraz jej wpływu na zdrowie psychiczne uczniów². Niemniej uważam, że sytuacja dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami wymaga dodatkowo rozważenia przedstawionych poniżej kwestii. Liczę na właściwą reakcję Pani Minister, jako szczególnie odpowiedzialnej za wspieranie wychowawczej funkcji szkoły i edukacji włączającej.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwracał uwagę na szczególne potrzeby uczniów z niepełnosprawnościami w wystąpieniu do Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 kwietnia 2020 r.³. W świetle wniosków wpływających do Rzecznika Praw Obywatelskich oraz poczynionych obserwacji należy uznać, że **przyjmowane i wdrażane rozwiązania nadzwyczajne, związane z organizacją działalności placówek w okresie pandemii, nie zabezpieczyły w wystarczającym stopniu realizacji potrzeb uczniów**

¹ Zmiana dokonana rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 13 stycznia 2021 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 92).

² Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 19 stycznia 2021 r. związane z powrotem uczniów klas I – III do szkół i innych placówek oświatowych, dostęp pod adresem:
https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/WG_do_MEiN_19.01.2021.pdf.

³ Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 24 kwietnia 2020 r. dotyczące edukacji zdalnej, dostęp pod adresem: <https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Ponowne%20WG%20do%20MEN%2C%2024.04.2020.pdf>

z niepełnosprawnościami. Zadaniem systemu oświaty jest bowiem nie tylko zagwarantowanie dostępu do kształcenia, ale również wychowanie rozumiane jako wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej. Każdy z uczniów ma indywidualne potrzeby, które zgodnie z zaleceniami o potrzebie kształcenia specjalnego powinny być odpowiednio realizowane. Niestety, z uwagi na ponowne wprowadzenie nauki zdalnej większości uczniów, część z nich pozostała wykluczona z systemu edukacji i wychowania. Obecnie znaczna część zajęć jest prowadzona w formie on-line, jednak z uwagi na ograniczenia w dostępie do Internetu zajęcia są ograniczone do transmisji dźwięku, co znacznie utrudnia interakcję z nauczycielem i skupienie na prezentowanych treściach. Istnieje również szereg niepełnosprawności, które uniemożliwiają naukę w formie zdalnej, za pomocą urządzeń elektronicznych. Nie wszyscy uczniowie porozumiewają się też w sposób foniczny, co dodatkowo utrudnia porozumiewanie się na odległość.

Z uznaniem podchodzę do wielu podejmowanych przez Ministerstwo działań wspierających szkoły w prowadzeniu kształcenia zdalnego – w szczególności udostępnienia Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej www.epodreczniki.pl. Jak wskazano w piśmie Ministerstwa Edukacji Narodowej z 5 czerwca 2020 r.⁴, na ww. stronie zostały zamieszczone materiały edukacyjne, które dostosowano również do potrzeb uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Platforma spełnia warunki WCAG 2.0 na poziomie AA. Obecnie standard ten został rozszerzony o dodatkowe wymagania z myślą o użytkownikach słabowidzących (WCAG 2.1). Jest to opublikowany przez organizację W3C standard, który zawiera zbiór zasad, jakimi powinni kierować się twórcy stron internetowych, aby przygotowane przez nich strony były maksymalnie dostępne dla osób z różnymi niepełnosprawnościami. Proszę zauważyć, że również strona internetowa powinna być dostosowana do potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami. Do 23 września 2020 r. podmioty publiczne były zobowiązane do zapewnienia dostępności cyfrowej stron internetowych zgodnie z ustawą o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 848). Wskazana strona została również zamieszczona w wykazie stron internetowych, które miały zostać poddane monitoringowi przez ministra właściwego do spraw informatyzacji do 22 grudnia 2020 r. W związku z powyższym należy podjąć dodatkowe działania, aby zapewnić pełną dostępność zarówno strony internetowej, jak i zamieszczanych materiałów.

Ze skarg docierających do mojego Biura wynika, że w szczególnie trudnej sytuacji znajdują się uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami, na co dzień korzystający z pomocy specjalistów,

⁴ Odpowiedź Macieja Kopcia, Podsekretarza Stanu Ministerstwa Edukacji Narodowej z dnia 5 czerwca 2020 r. na wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 24 kwietnia 2020 r.

m.in. logopedów, nauczycieli wspomagających, fizjoterapeutów. Należy podnieść, że placówki oświatowe prowadzą nie tylko zajęcia edukacyjne, ale również zajęcia usprawniające. Kształcenie w trybie zdalnym często uniemożliwia lub znacznie ogranicza możliwości korzystania ze wsparcia nauczycieli-specjalistów. Brak prowadzonych dodatkowych zajęć wielokrotnie skutkuje pogorszeniem ogólnego stanu zdrowia bądź ograniczenia prowadzonej terapii.

Problemem jest również **brak realizacji zajęć rewalidacyjnych, w tym zajęć usprawniających**. Placówki oświatowe dysponują odpowiednim sprzętem i pomocami dydaktycznymi do prowadzenia zajęć zgodnie z potrzebami każdego z uczniów. Z uwagi na ich zamknięcie, dostęp do niezbędnych sprzętów terapeutycznych został również ograniczony. Co oczywiste, nie wszyscy uczniowie posiadają wymagany sprzęt w swoim domu, a korzystanie z szerokiego zakresu terapii było możliwe wyłącznie w budynkach szkół i ośrodków. Wielokrotnie wymagany sprzęt do terapii zgodnej z zaleceniami zawartymi w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego jest poza zasięgiem finansowym rodzin. Prowadzone zajęcia usprawniające w placówkach oświatowych były wobec tego jedyną formą wsparcia pełnego rozwoju uczniów. W warunkach domowych, bez dostępu do tego rodzaju ułatwień, trudno realizować m.in. terapię integracji sensorycznej czy terapię logopedyczną. Dodatkowo, rodzice nie zawsze wiedzą, w jaki sposób powinni ćwiczyć z dzieckiem, a samo przesłanie materiałów, kart pracy czy linków do ćwiczeń nie jest wystarczające dla osiągnięcia zakładanych efektów takich zajęć. Utrata kontaktu ze specjalistami, nie wiadomo na jak długi czas, może zaprzepaścić efekty pracy osiągnięte do tej pory.

W związku z czasowym ograniczeniem funkcjonowania placówek oświatowych, uczniowie zostali w wielu przypadkach **odcięci również od pomocy psychologiczno-pedagogicznej**, która może być im w obecnych warunkach szczególnie potrzebna. Proszę także zauważyć, że wskazane placówki wielokrotnie są jedynym miejscem, gdzie uczniowie z niepełnosprawnościami nawiązują bliższe relacje z rówieśnikami. Rodzice uczniów z niepełnosprawnościami zwracają uwagę, że wielu z nich odczuwa ogromny niepokój związany z izolacją. To wszystko negatywnie wpływa na ich zdrowie psychiczne. Wskazana przez Ministerstwo Edukacji Narodowej infolinia LINIA DZIECIOM jest rozwiązaniem niewystarczającym w przypadku osób z niepełnosprawnościami. Prowadzenie pomocy psychologicznej w formie zdalnej utrudnia zdobycie zaufania ucznia i stworzenie bezpiecznej i swobodnej atmosfery. Niezbędne jest udzielenie adekwatnej pomocy specjalisty na odpowiednio wczesnym etapie.

Nie można też zapomnieć, że **uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, bez odpowiedniego wsparcia, nie będą w stanie przygotować się do nadchodzących egzaminów tak dobrze, jak w trakcie nauki w trybie stacjonarnym**.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2020 r. poz. 627, t.j.), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o wyjaśnienie, czy przedstawione okoliczności były wcześniej analizowane, a jeśli tak, to jakie rozwiązania zostały wprowadzone w celu zagwarantowania uczniom z niepełnosprawnościami dostępu do zajęć rewalidacyjno-usprawniających i wychowawczych oraz pomocy psychologicznej w trakcie pandemii. Będę również wdzięczny za przekazanie informacji, jak w aktualnej sytuacji są realizowane zalecenia z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego i orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania, a w szczególności, w jaki sposób są realizowane zajęcia ze specjalistami oraz wsparcie nauczyciela wspomagającego oraz czy planowane są zmiany w ramach aktualnie udzielanego wsparcia.

Z poważaniem

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/